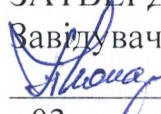

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Петро МАКАРЕНКО

«03» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Методологія і організація наукових досліджень

Освітньо-професійна програма Економіка підприємств

спеціальність 051 Економіка

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

освітній ступінь Магістр

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій

Полтава
2024-2025 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Економіка підприємств спеціальності 051 Економіка

Мова викладання: державна

Розробник: Медвідь Вікторія, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор

3 вересня 2024 року

Вікторія МЕДВІДЬ

Схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, протокол від 03 вересня 2024 року № 1

Погоджено гарантом освітньої програми Економіка підприємств

03 вересня 2024 року

Юлія САМОЙЛИК

Схвалено головою ради з якості вищої освіти спеціальності 051 Економіка
протокол від 3 вересня 2024 року № 1

Ольга ДИВНИЧ

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	1 / 051Екон_мд_2024 (ЕП)
Семестр	1
Лекції (годин)	16
Практичні (годин)	14
Самостійна робота (годин)	60
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Головна мета вивчення цієї дисципліни полягає у формуванні знань з методології і організації наукових досліджень та розвиток навичок їх використання у конкретних ситуаціях професійної діяльності; забезпечення магістрантів знаннями щодо використання методологічного і методичного інструментарію написання магістерської роботи, сприяти втіленню дослідницьких та інноваційних підходів, методів у практичній діяльності; формування принципів академічної доброчесності.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумови відсутні.

4. Компетентності:

Загальні:

ЗК 2.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 8.Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні:

СК 1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК 3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК 4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК 6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

5. Результати навчання

ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН 5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПРН 8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПРН 17. Формулювати обґрунтовані висновки за результатами наукових та прикладних досліджень, уміти презентувати результати.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій.	Знати основні принципи наукового дослідження; Бути обізнаним з різними діагностичними методологіями виконання наукових досліджень; Розуміти важливість використання логічних аргументів та перевірених фактів при прийнятті рішень та виконання науково-дослідних робіт; Генерувати нові ідеї та альтернативні рішення в умовах обмеженого часу. Аналізувати складні ситуації та визначати ключові фактори, що впливають на прийняття рішень. Використовувати різні діагностичні інструменти для збору та аналізу інформації.
ПРН 3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням кроскультурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.	Знати основні принципи організації наукової діяльності; Знати види наукової інформації та джерела її отримання; Використовувати різноманітні джерела інформації для проведення дослідження; Обирати відповідні методи дослідження для вирішення конкретної наукової задачі; Формулювати рекомендації щодо підвищення ефективності наукових досліджень; Використовувати інформаційні технології для аналізу даних;
ПРН 5. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.	Ідентифікувати різні рівні складності завдань; Оцінювати свої власні ресурси (знання, навички, час) в контексті виконання завдання та управління науковими проектами; Планувати свою наукову діяльність з урахуванням складності завдань. Адаптувати свої стратегії вирішення завдань залежно від їхньої складності та ефективності наукової діяльності;..
ПРН 14. Презентувати результати власних досліджень шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах.	Дотримуватися етичних норм наукової діяльності; Вміти презентувати результати дослідження за допомогою комп'ютерних технологій.

6. Методи навчання і викладання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

словесні методи: *лекція, розповідь-пояснення; бесіда;*

наочні методи: *ілюстрування; демонстрування;*

практичні методи: *робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, підготовка реферату/доповіді;*

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

методи формування пізнавальних інтересів: *створення ситуації інтересу та новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації.*

3. Інноваційні та інтерактивні методи навчання:

інтерактивні методи: *дискусії, диспути, проектування професійних ситуацій, «Мозковий штурм».*

комп'ютерні і мультимедійні методи: *використання мультимедійних презентацій; дистанційне навчання.*

4. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

методи усного контролю: *опитування, бесіда, доповідь;*

методи письмового контролю: *самостійна робота, творче завдання, розв'язування тестів.*

методи самоконтролю: *самостійний пошук помилок; самооцінювання; самоаналіз.*

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Організаційні основи наукових досліджень. Організація науково-дослідних робіт магістрів.

Тема 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.

Тема 3. Методологічні основи та методи проведення наукових досліджень.

Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт.

Тема 5. Управління науковими проєктами.

Тема 6. Інформаційні технології у наукових дослідженнях

Тема 7. Етика наукової діяльності. Принципи академічної доброчесності.

Тема 8. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	Денна форма 051Екон_мд_2024 (ЕП)			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Організаційні основи наукових досліджень. Організація науково-дослідних робіт магістрів.	8	2		6
Тема 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.	14	2	2	10
Тема 3. Методологічні основи та методи проведення наукових досліджень.	14	2	2	10
Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт.	8	2	2	4
Тема 5. Управління науковими проєктами.	14	2	2	10
Тема 6. Інформаційні технології у наукових дослідженнях	14	2	2	10
Тема 7. Етика наукової діяльності. Принципи академічної доброчесності.	10	2	2	6
Тема 8. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження.	8	2	2	4
Усього годин	90	16	14	60

8. Теми практичних занять

Назви тем	Кількість годин
	денна форма 051Екон_мд_2024 (ЕП)
Тема 1. Організаційні основи наукових досліджень. Організація науково-дослідних робіт магістрів.	
Тема 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.	2
Тема 3. Методологічні основи та методи проведення наукових досліджень.	2
Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт.	2
Тема 5. Управління науковими проєктами.	2
Тема 6. Інформаційні технології у наукових дослідженнях	2
Тема 7. Етика наукової діяльності. Принципи академічної доброчесності.	2
Тема 8. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження.	2
Разом	14

9. Теми самостійної роботи

Назви тем	Кількість годин
	денна форма 051Екон_мд_2024 (ЕП)
Тема 1. Організаційні основи наукових досліджень. Організація науково-дослідних робіт магістрів.	6
Тема 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.	10
Тема 3. Методологічні основи та методи проведення наукових досліджень.	10
Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт.	4
Тема 5. Управління науковими проєктами.	10
Тема 6. Інформаційні технології у наукових дослідженнях	10
Тема 7. Етика наукової діяльності. Принципи академічної доброчесності.	6
Тема 8. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження.	4
Разом	60

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота з дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень» не передбачена.

11. Оцінювання результатів навчання

Результати навчання	Форми контролю результатів навчання
	Денна форма 051Екон_мд_2024 (ЕП)
ПРН 2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій.	Тести, опитування, виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді), залік

ПРН 3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням кроскультурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.	Тести, опитування, виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді), залік
ПРН 5. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.	Тести, опитування, виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді), залік
ПРН 14. Презентувати результати власних досліджень шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах.	Тести, опитування, виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді), залік

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування (участь в дискусії)	Виконання вправ на практичних заняттях	Тести	Доповідь*	
Тема 1. Організаційні основи наукових досліджень. Організація науково-дослідних робіт магістрів.	4	2	4	20	10
Тема 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.	4	2	4		10
Тема 3. Методологічні основи та методи проведення наукових досліджень.	4	2	4		10
Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт.	4	2	4		10
Тема 5. Управління науковими проектами.	4	2	4		10
Тема 6. Інформаційні технології у наукових дослідженнях	4	2	4		10
Тема 7. Етика наукової діяльності. Принципи академічної доброчесності.	4	2	4		10
Тема 8. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження.	4	2	4		10
Доповідь*	20				20
Разом	32	16	32	20	100

*Доповідь готується здобувачем вищої освіти та доповідається на останньому практичному занятті. Є обов'язковим елементом.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- виконання вправ на практичних заняттях:

Рівень опанування	Якісна оцінка відповідей, виконання завдань, поведінки здобувача	Кількість балів
Високий	Правильно інтерпретує завдання, чітко розуміє мету і завдання дослідження. Обґрунтовано обирає оптимальні методи дослідження для вирішення поставленого завдання, враховуючи особливості досліджуваного об'єкта. Самостійно збирає необхідні дані, застосовує різноманітні методи збору інформації, правильно обробляє дані, використовуючи відповідні статистичні методи. Відповіді вірні, супроводжувалися практичними прикладами та власними роздумами з теми заняття. Висока активність на занятті.	2,0
Достатній	Загалом розуміє завдання, але можуть бути незначні неточності в інтерпретації. Обирає доречні методи дослідження, але можуть бути деякі недоліки в обґрунтуванні. Збирає необхідні дані, обробляє їх, але можуть бути незначні помилки в обробці. Відповіді в цілому вірні, але містять деякі помилки. Висока активність на занятті.	1,5
Середній	Потребує додаткових пояснень для повного розуміння завдання. Вибирає методи дослідження, але не завжди обґрунтовує свій вибір. Виконує завдання зі збору та обробки даних під керівництвом викладача, допускає деякі помилки. Відповіді містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача як середні. Висока активність на занятті.	1,0
Низький	Не повністю розуміє завдання, допускає значні помилки в інтерпретації. Вибирає невідповідні методи дослідження або не може їх обґрунтувати. Допускає значні помилки при зборі та обробці даних, не може самостійно виконати завдання. Відповіді містять помилки, які є суттєвими, що здебільшого викликані недостатнім опануванням здобувача навчального матеріалу. Незначна активність або пасивна поведінка на занятті.	0,5
Незадовільний	Не здатний правильно сформулювати завдання. Не здатний обрати методи дослідження. Не здатний зібрати та обробити дані. Відповіді невірні. Пасивна поведінка на занятті.	0

- розв'язування тестів:

Рівень опанування	Кількість правильних відповідей на тестові завдання	Кількість балів
Високий	вірні понад 90% відповідей	4,0
Достатній	80-90% відповідей вірні	3,5
Середній	70-79% відповідей вірні	3,0

Низький	60-69% відповідей вірні	2,0
Незадовільний	Понад 40% відповідей невірні	0

- Опитування (участь в дискусії):

Рівень опанування	Якісна оцінка відповідей, поведінки здобувача	Кількість балів
Високий	Глибоке розуміння основних понять, принципів і методів наукового дослідження; здатність застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних наукових проблем; вміння самостійно формувати наукові гіпотези та висновки. Вміння самостійно планувати і проводити наукові дослідження; вміння аналізувати наукову літературу, збирати і обробляти дані, робити висновки; здатність презентувати результати дослідження. Виявляє наукову допитливість, критичне мислення, здатність до самостійного навчання; проявляє ініціативність і відповідальність у виконанні завдань.	4,0
Достатній	Стійке засвоєння основних теоретичних положень; здатність пояснити основні терміни і поняття; вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення типових задач. Вміння виконувати завдання під керівництвом викладача; здатність аналізувати прості наукові тексти; вміння використовувати основні методи збору і обробки даних. Виявляє інтерес до наукових досліджень; здатний до самостійної роботи під керівництвом викладача; виконує завдання вчасно.	3,5
Середній	Загальне розуміння основних положень дисципліни; здатність відтворити основні визначення і формулювання; потребує додаткової допомоги при вирішенні складних задач. Виконує практичні завдання з деякими помилками; потребує допомоги при аналізі складних даних; має труднощі з презентацією результатів. Виконує завдання, але проявляє пасивність; потребує постійного контролю з боку викладача.	3,0
Низький	Фрагментарні знання з окремих тем; труднощі з розумінням основних понять; нездатність застосувати теоретичні знання на практиці. Не може самостійно виконати практичні завдання; допускає грубі помилки при аналізі даних; не вміє презентувати результати дослідження. Не проявляє інтересу до наукових досліджень; працює неохоче, допускає пропуски занять.	2,5
Незадовільний	Відсутність базових знань з дисципліни; нездатність відповісти на основні запитання. Не має практичних навичок, пов'язаних з проведенням наукових досліджень.	0,0

-доповідь (0-20). Протягом вивчення дисципліни здобувач вищої освіти обов'язково готує 1 доповідь.

	Критерії	Якісна оцінка критерію	Кількість балів
Зміст	Розуміння завдання	Здобувач вищої освіти демонструє точне розуміння завдання	2
		Використані як матеріали, що мають відношення до теми, так і ті, що не мають відношення до теми	1
		Використані матеріали, що не мають	0

		безпосереднього відношення до теми; зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	
	Повнота розкриття теми	Повно	2
		Частково	1
		Не розкрита	0
	Логіка викладення інформації	Матеріал викладений логічно	2
		Порушення логіки	1
		Відсутність логіки	0
	Викладення стратегії розв'язання проблеми	Викладена стратегія розв'язання проблеми	2
		Процес розв'язання неповний	1
		Процес розв'язання неточний і неправильний	0
Самостійність виконання	Авторська оригінальність	Унікальна робота; містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів	2
		В роботі наявні авторські знахідки	1
		Стандартна робота, не відрізняється авторською індивідуальністю	0
	Ступінь самостійності діяльності групи	Повна самостійність під час виконання роботи	2
		Часткова самостійність	1
		Робота виконана несамотійна	0
Оформлен ня роботи	Грамотність, необхідний словник, відсутність орфографічних та технічних помилок	Грамотна робота з точки зору орфографії, стилістики, пунктуації, синтаксису	2
		Не грубі помилки з точки зору орфографії, стилістики, пунктуації, синтаксису	1
		Грубі помилки	0
Захист роботи	Якість доповіді	Аргументованість основних позицій, композиція доповіді логічна, повнота представлених в доповіді результатів роботи	2
		Порушено логіку виступу, неповне представлення результатів роботи, неповна система аргументації	1
		Немає аргументів по головним позиціям, повне порушення логіки, не представлені результати дослідження	0
	Обсяг та глибина знань за темою	Доповідачі демонструють ерудицію, відображають міжпредметні зв'язки	2
		Доповідачі грамотно викладають матеріал, проте не показують достатньо глибоких знань	1
		Доповідачі виявляють повну відсутність володіння матеріалом	0
	Відповіді на питання	Доповідачі переконливо і повно відповідають на питання, намагаються використати відповіді для успішного розкриття теми	2
		Доповідачі не на всі питання можуть знайти переконливі відповіді	1
		Доповідачі не можуть відповісти на питання або під час відповідей поводить себе агресивно, некоректно	0
Разом рівень опануванн	Високий		20
	Достатній		16-19
	Середній		13-15

я	Низький	12
	Незадовільний	0-11

Форма проведення підсумкового контролю згідно робочого та навчального плану – **залік**.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Мультимедійний проектор, мережа Wi-Fi, платформа MS Windows 10 Pro, Windows 10 Edu, Office 365 (10000 ліцензій для студентів), Internet-браузери, Електронна бібліотека ПДАУ, Електронний репозитарій ПДАУ

13. Політика навчальної дисципліни

1. Академічна доброчесність

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Документи, що стосуються академічної доброчесності, представлені на вкладці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ Полтавського державного аграрного університету: <https://www.pdau.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>

2. Академічна мобільність

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої/міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та/або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті.

3. Неформальна/інформальна освіта

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті перед / під час опанування даної освітньої компоненти. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera, Edera тощо.

Особливості неформального/інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaaproporyadok22.pdf>

Назви тем	Навчальна платформа	Назва курсу	Посилання на курс
Тема 1. Етика наукової діяльності. Принципи академічної доброчесності.	Edera	Академічна доброчесність	https://study.edera.com/uk/courses/course/5131

4. Дедлайни та перескладання

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання LMS Moodle), до яких має бути виконано певне завдання.

Виконання завдань з порушенням термінів без поважних причин оцінюється на нижчий на 25% бал. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу директорату.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / Сумський національний аграрний університет; В. Ю. Медвідь, Ю. І. Данько, І. І. Коблянська. Суми : Університетська книга, 2020. 240 с.
2. Галян О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. видання. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 26 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20238/1/Metodolohiia.pdf>.
3. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках. Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/ede11e33-aec9-4700-a5ac-d7af81b3d534/content>.

Допоміжні:

1. Власенко Т. А., Дудник О. В., Міненко С. І. Зміст та критерії ефективності впровадження результатів наукових досліджень в галузі управління. Український журнал прикладної економіки. 2021. Том 6. № 1. С.8-16. URL: <http://ujae.org.ua/zmist-ta-kryteriyi-efektyvnosti-vprovadzhennya-rezultativ-naukovyh-doslidzen-v-galuzi-upravlinnya/>.
2. Ковальов О. О., Самойчук К. О., Колодій О. С., Червоткіна О. О. Індивідуалізація та диференціація підходів в процесі засвоєння дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності». URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/13827?mode=full>.
3. Філософські проблеми наукового пізнання: практикум / уклад.: Л. Г. Дротянко, С. С. Орденов, Н. А. Ченбай, І. П. Скиба. Київ : НАУ, 2023. 52 с. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/60777>.

Інформаційні ресурси:

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua>.
3. Інформаційно-пошукова система Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/>.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти та науки України: веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.
5. Офіційний веб-сайт НАН України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA>.